

אותה העיר - וורשה, פולין, מאי, 2012

אותה העיר שבה נולד, בגטו העליון
בתוך בתים קטנים חלמו על אהבת ציון .
שם מנדלי מוכר ספרים מכר מתוך שמחה
עוד טופס בנימין השלישי בעמק הבכא .

שם גר הרבי אלימלך ומוהל רגזן .
במקווה מול גר מוטלה בן פיסי החזן .
מנחם מנדל בא למצוא שידוך לאיש אוהב
מבין חמש בנותיו של טוביה, טוביה החולב .

פנס הרחוב אשר מאיר
שוב לאבי שנית מזכיר
את ניגוני אותו השיר
ששרו באותה העיר .

העיר ששמה כתרילובקה או פינסק או מינסק או לבוב

שסמטאות צרות נדפו מראה כל כך עצוב ,
כן דווקא שם בסמטאות וגם בבית הגביר ,
חלמו על אהבת ציון, שם באותה העיר .

(מתוך "אותה העיר", עמוס אטינגר)

סבא משה, אני באותה העיר. בה נולדת ועברה עליך ילדותך, בה איבדת את כל משפחתך.
אני לא במשלחת שואה סבא. יצאתי עם עמיתות ללימודים. באנו להכיר מסגרות חינוכיות בפולין,
בין היתר בוורשה, עירך.

אבל איך אפשר בלי שואה? אנחנו עוברים ממסגרת למסגרת ובכל מקום יש טביעות, עדויות
וזיכרונות מהיהודים שחיו כאן ואינם.

אנו מתקרבות לכיכר השילוחים. עומדות מרחוק, מולנו קירות שיש בוהקים. המדריכה הפולניה, מספרת לנו ביושב על ריכוזם של היהודים בכיכר ושליחתם לטרבלינקה. דרך שאין ממנה חזרה. היא מדברת ואני רק רוצה להתקרב, להיות שם בפנים, בין ארבעת הקירות הללו.

אני לא יודעת לומר מה משך אותי, נכנסתי פנימה.

אתה יודע סבא, אתה דיברת ושיתפת אותנו את שעבר עליך בכל הזדמנות ובכל שמחה משפחתית. אני, לא תמיד רציתי לשמוע, היה לי קשה, כעסתי עליך, למה להכניס שואה לכל מקום?!

אבל כשהתיישבתי על מדרגת השיש השחורה אל מול הקירות הלבנים, צמרמורת אחזה בי. הבנתי למה את מתעקש להזכיר ושנזכור. אתה בכל פעם, אל מול התמונות של ילדך ונכדיך אמרת בגאווה כי ניצחת את היטלר. לראשונה, דווקא שם, גם אני הרגשתי כך. הייתי כואבת את האובדן שלך, שלי, שלנו. וגם גאה ומתפעלת מהכוחות שבך והאומץ לחיות. למרות כל מה שעברת יש לנו היום משפחה ואני יודעת שאתה גאה בה.

עם המחשבות הללו גיסתי כוחות ושיתפתי מקטעים מיומנך בו אתה מספר על הפעם האחרונה בה ראית את משפחתך:

“...לאחר חודשים של עבודה מחוץ לגטו חזרתי הביתה. הגעתי להוריי, אף אחד לא דיבר, התחבקנו. אימא נגעה לי בידיים, ניסתה לשכנע את עצמה שאני קיים.

הייתה הרגשה של עצבות, הווילונות כבר לא במקום. התיישבנו יחד, אבי אמר – אנחנו צריכים להיות יחד. אמרתי, אני נשאר. אמי התערבה בכתה ודיברה – אתה עוד צעיר. אולי אתה תוכל לעזור לנו מהצד הנוצרי. היא שכנעה אותי, אבל ידעתי שאני למעשה מציל רק את עצמי, וגם אמי ידעה שאני מציל את עצמי וזה מה שהיה חשוב. לפתע ראיתי שאימא עשתה לי חבילה, ושמה שם וילונות. אמרתי – בשביל מה? היא אמרה – שיהיה, אולי יהיה לך בזה שימוש, אולי תמכור את זה...”

השעה הייתה כמעט 19:00. אימא ממש דחפה אותי החוצה... אני רצתי, לא אמרתי שלום לאנשים. התקרבתי לשער, ואני רואה את המשאית, ואנשים מאותתים – מהר, נוסעים. פתאום מופיע מישהו מלפני. זו הייתה אחותי. הרגשתי נכלם, אבל לא היה מה לעשות, עשיתי סימן עם היד לשלום והגעתי למשאית. הדמות שלה לא עזבה אותי שנים... זאת הייתה הפעם האחרונה שראיתי את כולם.

עברו שנים, אני לא זוכר את הוריי, אחי ואחותי. מצד אחד אני רואה אותם לנגד עיניי, אך אני לא זוכר אותם. אני כואב את המתים אך חי את החיים...”

סבא, אתה פה נפרדת מהם ואני כאן פגשתי בהוריך ואחיך בפעם הראשונה. הדלקתי נר זיכרון, חשבתי עליהם, על החסר והנוכחות שלהם המתקיימים בי בו זמנית.

אתה יודע סבא, מאז שחזרתי ניסיתי לשתף אותך במראות, בקולות, ברגשות ובמחשבות שהדהדו בי. רציתי לספר לך שאני מרגישה את הזיכרונות ששיתפת בהם. לא היה בי הכוח לעשות זאת. עם הזמן שחלף, התארגנו בתוכי המילים לומר לך: אני חושבת שאני מבינה אותך קצת יותר...